שאין כותבין כתובה לזכרים ואחת שאין שוקלין בשר המת במקולין ואחת שמכבדין את התורה: ואינו נוהג בעוף: והא קא חזינן דאית ליה ולא עגיל בעי רבי ירמיה אית ליה לעוף ועגיל אית ליה לבהמה ולא עגיל מאי בתר דידיה אזלינן או בתר מיניה אזלינן [א]תיקו: ונוהג בשליל: אמר שמואל וחלבו מותר לדברי הכל חלבו דמאי אילימא דשליל והא מיפלג פליגי ביה [ב]דתניא נוהג בשליל וחלבו אסור דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר ואמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מחלוקת בבן תשעה חי והלך ר"מ לשיטתו ורבי יהודה לשיטתו ואלא חלבו דגיד הא מיפלג פליגי בה [ג]דתניא גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא וחותך שמנו מעיקרו דברי ר"מ רבי יהודה אומר גוממו עם השופי לעולם חלבו דגיד ומודה שמואל דלר"מ מדרבנן אסור דתניא [ד]ושמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור מאי לאו ר"מ היא דאמר מותר מן התורה ואסור מדרבנן ממאי דילמא רבי יהודה היא אבל לרבי מאיר מדאורייתא נמי אסיר לא ס"ד דתניא [ג]גיד הנשה מחטט אחריו בכל מקום שהוא ושמנו מותר מאן שמעת ליה דאית ליה חטיטה ר"מ וקאמר שמנו מותר אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו עולא אמר [ו]עץ הוא והתורה חייבה עליו אמר אביי כוותיה דעולא מסתברא דאמר רב ששת אמר רב אסי חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן אלמא חלב אמר רחמנא ולא חוטין הכא נמי גיד אמר רחמנא ולא קנוקנות גופא אמר רב ששת אמר רב אסי [ה]חוטין שבחלב אסורין ואין חייבין עליהן [ו]שבכוליא אסורין ואין חייבין עליהן לובן כוליא רבי ורבי חייא חד אסר וחד שרי [ז]רבה ממרטט ליה [ח]ר' יוחנן ממרטט ליה רבי אסי גאים ליה אמר אביי [ט]כוותיה דרבי אסי מסתברא דאמר רבי אבא אמר רב יהודה אמר שמואל

חלב

שאין כותבין כתובה לזכרים. דאע"פ שחשודין למשכב זכור ומייחדין להם זכר לתשמישן אין נוהגין קלות ראש במצוה זו כל כך שיכתבו להם כתובה: **בשר המת.** של אדם: **במקולין.** באיטליז שאין אוכלין אותו בפרהסיא כל כך. ואני שמעתי בשר המת בשר בהמה שמתה מעצמה: **דאית ליה.** כף בשר סביבות הקולית העליונה: **ולא עגיל.** הבשר סביבות העצם ואינו דומה לכף. כל בשר גבוה ועגול קרי כף כדאמרינן בנדה (דף מז.) עד שתתמעך הכף גבי סימני נערות: **אמר שמואל וחלבו מותר.** דקתני מתני' דברי הכל היא: **נוהג בשליל וחלבו.** של שליל אסור: **בבן תשעה חי.** שחי ועמד לפנינו משנשחטה ונקרעה אמו: **לשיטתו.** דאמר בפרק בהמה המקשה (לעיל דף עד.) טעון שחיטה וכיון דלא משתרי בשחיטת אמו לאו שליל הוא דליקרי ביה כל בבהמה תאכלו (ויקרא יא) ואפי' חלבו וגידו א] אלא חלבו דגיד של כל בהמה קאמר מתני' ומוקי ליה שמואל כדברי הכל: **מעיקרו.** מכל מקום שהוא נבלע ונשרש בבשר: **גוממו עם השופי.** החלב הגבוה ונראה על השופי גוממו ומשליכו מפני מראית העין שלא יראה כאוכל גיד אבל עיקרו ושרשו של שומן ושל גיד מותרין: **עם השופי.** בשוה לשופי יחתכנו: **לעולם חלבו דגיד.** קאמר שמואל דברי הכל מותר: **ומודה שמואל.** דאע"ג דמן התורה מותר קאסר ליה ר' מאיר מדרבנן: **מאי לאו רבי מאיר היא.** מדקתני נהגו בו איסור דאילו לרבי יהודה אפי' מנהגא ליכא וקאמר ר"מ דמותר מדאורייתא כשמואל: **חטיטה.** לר' מאיר הוא דשמעינן ליה לעיל: **קנוקנות.** גידין דקין ההולכין באורך הירך מתחת הבשר מגיד האילון לגיד הפנימי והן הן האסורין לפי שהן רכין ונותנין טעם אבל גיד עצמו שהוא בראש השופי קשה הוא ועץ בעלמא הוא: **עולא אמר.** אע"פ שעץ הוא התורה חייבה עליו: **חוטים שבחלב.** כגון חוטי הכסלים וגם בחלב שעל הקרב יש חוטים דקין: **אסורין.** מדרבנן: **ואין חייבין עליהם.** כרת: **לובן כוליא.** שבתוך החריץ ומתפשט והולך בתוך הכוליא: **ממרטט ליה.** מגרש אחריו: **גאים ליה.** האפוי אבל בכוליא אכל:

חלב

אילימא חלבו דשליל. וא"ת ומאי שנא דבגיד דשליל פליגי ובחלבו דשליל מודו וי"ל משום דלא מקרי חלב כיון דאינו בעמוד והקרב כדאמר בפ' בהמה המקשה (לעיל דף עה.) מה חלב ושתי הכליות האמורים באשם יוצא מכלל שליל: **ואמר** רבי אלעזר אמר רבי אושעיא כו'. הוצרך לאתויי דרבי אלעזר דאי לאו דרבי אלעזר הוה אמינא חלבו דקתני בברייתא הייתו חלבו דגיד דעלמא ולא חלבו דשליל לכך מייתי דר' אלעזר דהלכו לשיטתם משמע דאכולה מילתא קאמר בגיד ובחלב דבתרוייהו דפליגי בהו הלכו לשיטתם ועוד דאי אגיד לחודיה קאי אמתני' הוה ליה לרבי אלעזר למימר מילתיה אע"ג דלא הוזכר במתניתין רבי מאיר מכל מקום שמעינן ר"מ מר' יהודה אלא להכי אמרה אברייתא דאכל מילתא דפליגי קאי דבחלב נמי הלכו לשיטתם: **גוממו** עם השופי. פי' הקונט' חלב הגבוה וגיד הנראה על השופי גוממו ומשליכו מפני מראית העין שלא יראה כאוכל גיד אבל עיקרו ושרשיו של שומן ושל גיד מותרין ולפי זה לא פליגי בחלבו דבין לרבי מאיר ולר' יהודה כל מקום שהגיד אסור חלבו נמי אסור וכל שכן דפריך טפי שפיר לשמואל דאמר חלבו מותר לדברי הכל דהכא אפילו רבי יהודה דמיקל קאסר חלבו אבל הלשון קשה דקאמר אלא חלבו דגיד והא מיפלג פליגי משמע דלרבי יהודה אפילו במקום שהגיד אסור חלבו שרי כמו שאמר שמואל אלא דרבי מאיר פליג ולכך נראה דגוממו אגיד לחודיה קאי ולא אחלבו ה)[ולמאי] דבעי לאוקומי ברייתא דנהגו בו איסור כר' יהודה מה שלא א"ר יהודה גוממו אלא אגיד משום דחלבו תלוי במנהגא היכא דאחמור אחמור כדאמר (נדה דף סו.) גבי חומרא דרבי זירא דשבעה נקיים י)[אין] נמי נאמר דגוממו דרבי יהודה נמי קאי אחלב למאי דבעי למימר דהך ברייתא כרבי יהודה אבל לר"מ סלקא דעתך דאסור מדאורייתא מדמחמיר לחטטו ולשרש אחריו דקאמר חותך שמנו מעיקרו ולבסוף מסיק ברייתא כר"מ ומ"מ לא אסיר מדאורייתא לר"מ אלא דישראל קדושים הם אבל לרבי יהודה שרי לגמרי והא דתנן נאמנים עליו ועל החלב הייתו בסתם חלב ולא בחלבו של גיד דכיון דלרבי יהודה שרי לגמרי לא שייך ביה נאמנות ולקמן (דף צג:) אפרש בע"ה: **עולא** אמר עץ הוא והתורה כו'. פלוגתא דיש בגידים בנ"ט ופלוגתא דר"מ ורבי יהודה דפליגי בחטיטה לא הוי כפלוגתא דרב ועולא אלא קסבר רב דהא דפליגי תנאי ביש בגידין בנותן טעם בקנוקנות הוא דפליגי אבל גיד לכ"ע עץ הוא ורב ודאי סבר כמאן דאמר דיש בהן בנ"ט דלמ"ד אין בגידין בנ"ט מה לי גיד ומה לי קנוקנות וכן פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דפליגי בחטיטה והוא תנא ח) דפליג אדרבי יהודה ואית ליה דלא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד כל זה יעמיד רב בקנוקנות ועולא סבר דכל הנך פלוגתא בגיד עצמו ולא בקנוקנות דקנוקנות שרו לכולי עלמא דגיד אמר רחמנא ולא קנוקנות ועולא ודאי סבר כמ"ד אין בגידין בנ"ט מדקאמר עץ הוא: **כוותיה** דעולא מסתברא. בשאלתות דרב אחאי בפרשת וישלח ט) דאע"ג דקאמר מסתברא כעולא אסרינן קנוקנות מדרבנן משמע דלעולא אפילו מדרבנן שרי: **אמר** אביי כוותיה דרבי אסי מסתברא. משמע דהכי הלכתא דלובן כוליא שרי ואין צריך לגמום אלא מה שחוץ לכוליא ובקונטרס נמי כתב דהמיקל לא הפסיד ובשאלתות נמי בפרשת וישלח י) הביאו דברי המתיר ולא דברי האוסר וגרס רבה ממטט ליה ולא גרסינן רבא דא"כ היה הלכה כרבא לגבי אביי ובכל הספרים כתיב רבה ומיהו כתב בקונטרס דלובן כוליא הלך אחר המחמיר לשרש אחריו כיון דלא אתמר הלכתא כאביי והמחמיר יחמיר והמונע לא הפסיד ובחלב שהבשר חופה אותו משמע מתוך פירוש הקונטרס שפשוט לו שהוא מותר אף על גב שבלובן כוליא לא פסק בהדיא שיהא מותר ושמא סובר דכולהו אית להו דשמואל דאמר חלב שהבשר חופה אותו מותר וצריך ליתן טעם דמ"ש זה מזה דאי דרשינן שעל הכסלים אמר רחמנא ולא שבתוך הכסלים הכא נמי אמר רחמנא שעל הכליות ולא שבתוך הכליות ואף על גב דחוטין שבחלב אסורים מדרבנן יש לגזור בהו טפי בחוטי חלב אטו חלב מבלובן כוליא ויש לסתור מכאן דברי ר"א ממי"ץ שהיה אומר דשומן שעל יותרת הכבד אסור אף לאחר סילוק הקרום מעליו מדתניא בתורת כהנים כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה וגו' אין לי אלא חלב תמימים שהם כשרים ליקרב חלב בעלי מומין מנין תלמוד לומר כי כל אוכל חלב אם כן למה נאמר אשר יקריבו ממנה

לומר

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' ד סמג לאוין קלט טוש"ע יו"ד סי' סה סעיף ה:

ב [מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף א]:

יח ג מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ח:

יט ד מיי' שם פט"ו הל' ח ופט"ז הל' י טוש"ע שם סעיף ט וסי' ק סעיף ג:

כ ה מיי' פ"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' ו [נח] סמג לאוין קלו קלח טוש"ע יו"ד סי' סד סעי':

כא ו ז מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יג:

רבינו גרשום

שאין כותבין כתובה לזכרים. כלומר כששושין משכב זכור אין כותבין להן כתובה: ואחד שאין שוקלין בשר המת במקולין. כלומר במשקל כלומר דמוכרין בשר המת בצנעא אבל לא בפרהסיא בשוק: מפני שאין לו כף. כלומר שאין ירך שלו עגול ככף בהמה: והלך ר' מאיר לשיטתו. כלומר ר"מ דסבירא ליה דחלבו אסור הלך לשיטתו דהוא אמר טעון שחיטה כבהמה מעלייתא: ר' יהודה אומר גוממו עם השופי. כלומר אין צריך לחטט אחריו אלא חותכו עם השופי למעלה: לעולם חלבו דגיד. כלומר דמותר ואע"ג דאמר שמואל לדברי הכל דמותר מודי שמואל דלר' מאיר אסור מדרבנן אבל מדאורייתא מותר: מאי לאו ר"מ היא. כלומר מה דאמרי' דשומנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור ר"מ היא: לא אסרה תורה אלא קנוקנות שבו. כלומר גידין דקין שמתפרשין מן הגיד אילך ואילך שהן בני אכילה אבל הגיד עצמו שהוא חשוב כעץ לא חייבה התורה: אלמא חלב אמר רחמנא ולא חוטין. כלומר דחלב לחוד וחוטין לחוד ה"נ גיד לחוד וקנוקנות לחוד ומה דכתב רחמנא לא יאכלו בני ישראל וגו' אמר רחמנא דאפי' אוכל הגיד דחשוב כעץ חייב וכ"ש קנוקנות: ולא נימא קנוקנות ולא גיד אלא [גידין] וקנוקנות: ממרטט ליה. כלומר מחטט אחריו וחותכו יפה: רב אסי גאים ליה. כלומר חותכו מלמעלה ואין מחטט אחריו.

מסורת הש"ס

א) לעיל סט. עד: [תוספתא רפ"ו], ב) [לעיל עד: תוספתא פ"ו ה"ב], ג) לעיל לא. פסחים פג., ד) [עי' תוס' ד"ה אמר אביי וכו' וכן גורס הרא"ש אמנם הר"ן גורס רבא ודע שכן גי' הערוך ערך מרט], ה) ר"מ, ו) ר"מ, ז) לקמן לו:, ח) [סימן כד], ט) [שם].

◆

גליון הש"ס

גמ' ר' יוחנן ממרטט ליה. ע"ל לו ע"א תוס' ד"ה כוליא:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה לשיטתו וכו' וגידו. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד אלא:

◆

מוסף רש"י

נוהג בשליל. גיד הנשה, וחלבו. של שליל אסור (לעיל סט.). מעיקרו. אפילו הנבלע ונשרש בבשרה (לעיל עד:). גוממו עם השופי. כלומר חותכו בשוה לשופי ויטול את הגבוה מן השופי, דדמי לגיד ואסור מדרבנן אבל שרשין של חלבו מותרין (שם). וישראל קדושים. העושין סייג לתורה (לעיל צא.).